

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Узп 340/2021
24.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Катарине Манојловић Андрић, председника већа, Гордане Џакула и Бранка Станића, чланова већа, са саветником Љиљаном Петровић, као записничарем, одлучујући о захтеву АА из ..., ..., ... , кога заступају пуномоћници, Милош Ристић, адвокат из ..., ... и Ивана Дамјенић, адвокат из ..., ... , за преиспитивање судске одлуке - пресуде Управног суда 15 У 4749/20 од 14.10.2021. године, са противном странком, Министарством финансија Републике Србије, Управом за јавни дуг, у предмету неисплаћене девизне штедње, у нејавној седници већа одржаној дана 24.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

Захтев се **ОДБИЈА**.

ОДБИЈА СЕ захтев подносиоца захтева за накнаду трошкова.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим диспозитива, одбијена је тужба подносиоца захтева поднета против решења Министарства финансија Републике Србије, Управе за јавни дуг, број ...-.../...-... од 23.12.2019. године, којим је одбијена пријава потраживања подносиоца пријаве АА из ..., ..., заведена под бројем ...-.../...-... .

У захтеву за преиспитивање побијане пресуде подносилац понавља наводе тужбе да је пре распада СФРЈ његов правни претходник уложио девизна средства код Филијале „Инвестбанке“ са седиштем у Београду, Република Србија и да му до данас није омогућена исплата уложених средстава. Наводи да су побијана пресуда и оспорено решење донети са позивом на Закон о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације („Сл. новине БиХ“, 27/97...86/15), који је донет од стране Федерације БиХ, а чије су одредбе чл. 3, 7, 11. и 18. одлуком Уставног суда Федерације БиХ оцењене као неуставне. Сматра да је произвољан закључак туженог органа и Управног суда да је девизна штедња пренета на друго правно лице – банку са седиштем у Федерацији БиХ и да није више у односу са банком код које је положен новац. У вези с тим, указује да је Управни суд пропустио да примени одредбу члана 9. Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације БиХ („Сл. новине ФБиХ“, бр.66/04 и 44/05), према којој Федерација преузима обавезе по основу старе девизне штедње остварене у најнижим пословним јединицама банака на територији

Федерације, с тим да наведено не обухвата стару девизну штедњу депоновану у „Љубљанској Банци“ и „Инвестбанци“, с обзиром да ће се то решавати у процесу сукцесије имовине бивше СФРЈ. Позива се и на одредбу члана 1. став 4. Закона о измирењу обавеза по основу рачуна старе девизне штедње („Сл. гласник БиХ“ бр.28/06), те поставља питање зашто би ентитет у БиХ, и то Федерација БиХ, преузела обавезе банке за које је одговорна Република Србија. Истиче да је Управни суд у својој одлуци навео да је првостепени орган применио Закон о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације са свим изменама и допунама, што није тачно, притом не узимајући у обзир и све остале прописе и чињенице које је морао применити и ценити приликом одлучивања, а свакако и образложити у одлуци. Предлаже да Врховни касациони суд захтев уважи и побијану пресуду преиначи или укине, а тражи и накнаду трошкова поступка.

Противна странка у одговору на захтев предлаже да суд исти одбије.

Поступајући по поднетом захтеву и испитујући побијану пресуду у границама захтева, у смислу члана 54. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" 111/09), Врховни касациони суд је нашао да је захтев неоснован.

Према разлозима образложења побијане пресуде, правилно је, по оцени Управног суда, одлучио тужени орган када је одбио пријаву потраживања тужиоца по основу девизне штедње, јер нису испуњени услови за признавање тог права. По налажењу Управног суда, правилно је тумачење туженог органа да је девизна штедња у смислу одредбе члана 1. став 4. Закона о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедње грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територијама бивших република СФРЈ, у складу са прописима ФБиХ, пренета на друго правно лице – банку са седиштем у ФБиХ, односно приватизацијски рачун грађана, чиме је конвертована у друга права која се могу реализовати у складу са Законом о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације. Како према потврди број ...-...-.../... од 30.01.2019. године, у Агенцији за приватизацију у ФБиХ на јединственом рачуну грађана ..., оставиоца ББ, чији је наследник подносилац пријаве, постоји износ од 24.432,96 КМ из основа старе девизне штедње достављен из „Комерцијалне банке“ д.д. Тузла, регистрован 14.04.1999. године, односно неутрошен износ од 14.352,96 КМ из основа старе девизне штедње, док је износ од 10.080,00 КМ утрошен за откуп стана уз напомену да Агенција за приватизацију није надлежна за поврат старе девизне штедње и да не располаже подацима о верификованим износима из основа старе девизне штедње, то правилно налази тужени орган да тужилац по основу девизне штедње није више у односу са банком код које је својевремено положена девизна штедња, чије је седиште у Републици Србији, јер је иста пренета на другу банку са седиштем у ФБиХ, чиме је престао законски основ за признавање права по основу неисплаћене девизне штедње грађана у складу са Законом о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедње грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и у њиховим филијалама на територијама бивших република СФРЈ. У сваком случају, и да тужилац и његов правни претходник нису искористили стару девизну штедњу за намене прописане Законом о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације, евидентирана

девизна штедња постала је унутрашњи дуг ФБиХ у складу са одредбом члана 5а наведеног закона. Управни суд је ценио наводе тужбе да тужени орган није правилно утврдио меродавно право и да није правилно применио законе БиХ и ФБиХ, па је нашао да су неосновани, будући да се из образложења оспореног решења види да је донето на основу одредаба Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације ("Сл. новине ФБиХ" бр. 27/97...86/15) са свим изменама и допунама донетим након оцене уставности одредаба чл. 3, 7, 11. и 18. тог закона. Управни суд је закључио да су остали наводи тужбе без утицаја на другачије одлучивање у овој правној ствари, јер је тужени орган у оспореном решењу дао довољно јасне и на закону засноване разлоге.

Оцењујући законитост побијане пресуде Врховни касациони суд налази да је иста донета без повреда правила поступка и уз правилну примену прописа.

Према стању у списима предмета и образложењу побијане пресуде, тужилац је на основу позива за пријаву потраживања по основу девизне штедње од 23.02.2017. године, поднело пријаву потраживања, која је евидентирана под бројем ...-.../...-... од 18.02.2019. године, а на основу девизне штедње положене код ЈИК банке а.д. Београд – Филијала Тузла, број партије ...-...-...-... . Тужилац је уз пријаву поднео оригинал девизне штедне књижице ЈИК банке а.д., Београд - Филијала Тузла, под бројем Поред тога, тужилац је доставио: потврду Финансијско-информатичке агенције Сарајево из које се види да није остварио право у БиХ по основу старе девизне штедње, нити да му је то право признато од стране ФБиХ; изјаву, дату под моралном, материјалном и кривичном одговорношћу, да предметну стару девизну штедњу није пренео на друго лице; као и потврду Агенције за приватизацију у ФБиХ бр. ...-...-.../... од 30.01.2019. године, издате на основу увида у базу података Јединствених рачуна грађана (ЈРГ), којим се потврђује да на ЈРГ ... оставиоца ББ, чији је наследник подносилац пријаве постоји неутрошени износ од 24.432,96 КМ из основа старе девизне штедње достављен из Комерцијалне банке д.д. Тузла регистрован дана 14.04.1999. године, односно неутрошен износ од 14.352,96 КМ из основа старе девизне штедње, док је износ од 10.080,00 КМ утрошен за откуп стана, уз напомену да Агенција за приватизацију није надлежна за поврат старе девизне штедње и да не располаже подацима о верификованим износима из основа старе девизне штедње.

Одредбом члана 1. став 1. Закона о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедње грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територији бивших република СФРЈ („Сл. гласник РС“, бр.108/16, 113/17 и 52/19), прописано је да се овим законом уређују услови, начин и поступак регулисања обавеза по основу неисплаћене девизне штедње грађана коју су до 27. априла 1992. године положили: 1) држављани бивших република СФРЈ, осим Републике Србије, код банака са седиштем на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територији бивших република СФРЈ; 2) држављани Републике Србије код филијала банака са седиштем на територији Републике Србије, а које су се налазиле на територијама бивших република СФРЈ. Ставом 4. истог члана прописано је да се одредбе овог закона не односе на девизну штедњу из става 1. овог члана, која је у потпуности исплаћена у складу са прописима бивших република

СФРЈ, на чијој територији је положена, или коју су бивше републике СФРЈ својим прописима пренеле на друга правна лица, односно конвертовале у друга права.

Одредбом члана 9. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Сл. лист СФРЈ“, бр.43/82 и 72/82, „Сл. лист СРЈ“ бр.46/96 и „Сл. гласник РС“, бр.46/06), прописано је да се право стране државе примењује према свом смислу и појмовима које садржи.

Према одредби члана 2. Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације („Сл. новине ФБиХ“, број 27/97), који је у ФБиХ ступио на снагу 28. новембра 1997. године, потраживања грађана, која се измирују у складу са овим законом, сматрају се потраживања по основу старе девизне штедње, по основу компензације за денационализовану имовину која се не може вратити у власништво и посед, потраживања по основу неисплаћених плаћа припадника Армије РБиХ, Хрватског вијећа одбране, Полиције и опћа потраживања утврђена Законом о приватизацији предузећа. Одредбом члана 3. став 1. истог закона прописано је да лице које има девизну штедњу у банкама или пословним јединицама са сједиштима на територији Федерације изнад 100 КМ, а био је држављанин бивше Социјалистичке Републике БиХ и на дан 31. марта 1991. године и имао пребивалиште на територији која сада припада Федерацији, стиче потраживања према Федерацији са стањем на дан 31. марта 1992. године. Одредбом члана 5. истог закона прописано је да се потраживање грађана по свим основима из члана 2. овог закона, исказују на јединственом рачуну грађана (у даљем тексту: Јединствени рачун) у организационој јединици Агенције за приватизацију ФБиХ, према мјесту пребивалишта грађана. Према одредби члана 11. истог закона, отварање Јединствених рачуна врши се по службеној дужности на основу матичног броја грађанина – носитеља потраживања из овог закона, а отварање Јединственог рачуна по основу старе девизне штедње врши се на захтев штедише и представља сертификат грађанина. Сагласно члану 15. истог закона, грађани су потраживања са Јединственог рачуна могли користити за куповину: станова на којима постоји станарско право, дионица предузећа, имовине предузећа, пословних простора у власништву опћина и друге имовине која се буде продавала у процесу приватизације, а у складу са чланом 16. потраживања на Јединственом рачуну су била преносива, што је укључивало и могућност њихове продаје на секундарном тржишту за дио њихове номиналне вредности. Потраживања са Јединственог рачуна могла су се користити у поступку приватизације, у року од две године од њиховог уписа на Јединствени рачун, а истеком тог рока су се гасила (члан 18).

Закон о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације је до 2004. године претрпео више измена и допуна („Сл. новине ФБиХ“, бр. 8/99, 45/00, 54/00, 32/01, 27/02, 57/03 и 44/04). Изменама овог закона, период из члана 18. у коме су се потраживања са Јединственог рачуна могла користити за куповину дионица предузећа, имовине предузећа и друге имовине у процесу приватизације, продужен је до 30. јуна 2006. године, а период за куповину станова до 30. јуна 2007. године. Осим тога, закон је 2004. године допуњен чланом 5а којим је прописано да изузетно од члана 5. овог закона, потраживање по основу старе девизне штедње постаје унутрашњи дуг ФБиХ који се измирује у складу са посебним законом, осим ако лице које има потраживање по основу старе девизне штедње не да изјаву да се та потраживања користе за намјене из члана 18.

овог закона. Изјава из става 1. овог члана је неопозива и подноси се Федералном министарству финансија у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Полазећи од цитираних прописа, а како према потврди број ...-...-.../... од 30.01.2019. године, у Агенцији за приватизацију ФБиХ на јединственом рачуну грађана ЈРГ ... оставиоца ББ, чији је наследник подносилац пријаве постоји неутрошен износ од 24.326,96 КМ из основа старе девизне штедње, достављен из Комерцијалне банке д.д. Тузла, регистрован 14.04.1999. године односно неутрошен износ од 14.352,96 КМ из основа старе девизне штедње, док је износ од 10.080,00 КМ утрошен за откуп стана који је првобитно био уложен код ЈИК банке а.д. Београд, Филијала Тузла, правно је утемељено становиште Управног суда да је оспорено решење туженог правилно и законито. Осимт тога тужилац, овде подносилац захтева, по основу девизне штедње није више у односу са банком код које је су својевремено положена девизна средства - ЈИК банка а.д. Београд, чије је седиште у Републици Србији, већ је ступио у однос са ФБиХ. Наиме, предметна девизна штедња је пренета на другу банку са седиштем у ФБиХ - Комерцијалну банку д.д. Тузла, а затим конвертована у други облик права на основу закона ФБиХ.

Имајући у виду изложено, и по оцени Врховног касационог суда, не ради се о старој девизној штедњи за коју би била одговорна Република Србија према пресуди Великог већа Европског суда за људска права од 16.07.2014. године, донетој по представци 60642/08, у предмету Алишић, Сацак и Шахдановић, против Босне и Херцеговине, Хрватске, Србије, Словеније и Бивше Југословенске Републике Македоније, односно према Закону о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедње грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територијама бивших република СФРЈ, који је донет у извршењу те пресуде. Одредбе овог закона не односе се на девизну штедњу коју су бивше републике СФРЈ својим прописима пренеле на друго правно лице, односно конвертовале у друга права (члан 1. став 4.).

Република Србија не може бити одговорна за регулисање обавеза по основу неисплаћене девизне штедње подносиоцу захтева ни у случају да је трансфер предметног девизног износа на јединствене рачуне код Агенције за приватизацију ФБиХ извршен без његове сагласности, аутоматском применом неуставних одредаба Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације који је донела ФБиХ, јер је пренос девизних средстава на јединствени рачун извршен са рачуна Комерцијалне банке д.д. Тузла, са седиштем на територији ФБиХ, а не са рачуна ЈИК банке а.д. Београд, са седиштем на територији Републике Србије. Евентуалне неуставне ситуације узроковане применом закона ФБиХ и повреду права на мирно уживање имовине правних субјеката која из тога проистиче, мора отклонити држава која је такво стање проузроковала, а не Република Србија.

По налажењу Врховног касационог суда ознака "евидентирана стара девизна штедња", са печатом на штедној књижици достављеној уз потраживање, не представља једини доказ да је девизна штедња подносиоца пријаве код ЈИК банке а.д. Београд, пренесена на друго правно лице - банку у ФБиХ или исплаћена, већ су доказ за то и Јединствени рачуни грађана (ЈРГ) правног претходника подносиоца захтева код Агенције

за приватизацију ФБиХ, на којима се налазе предметна девизна средства, а која су на тим рачунима могла бити евидентирана само на основу података банке или пословне јединице банке са седиштем на територији ФБиХ код које су се у том моменту налазила.

Наиме, начин евиденције лица која имају девизну штедњу у банкама или пословним јединицама банака са седиштем на територији ФБиХ у износу већем од 100 ДЕМ, а била су држављани РБиХ на дан 31.03.1991. године и имала пребивалиште на територији ФБиХ на дан 28.11.1997. године, регулисан је Упутством о евиденцији и реализацији потраживања грађана са јединственог рачуна („Сл. новине ФБиХ“, бр. 1/98) донетим на основу члана 20. Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације. Према одредби члана 12. став 1. наведеног упутства, евиденција лица из члана 3. Закона, која имају девизну штедњу у банкама или пословним јединицама банака са седиштем на територији Федерације БиХ у износу већем од 100 ДЕМ, а била су држављани РБиХ на дан 31.03.1991. године и имала пребивалиште на територији Федерације БиХ на дан 28.11.1997. године, утврђује се на основу података банака које су дужне припремити почетни биланс стања у складу са законом, а према ставу 2. истог члана, банка из става 1. овог члана дужна је доставити Заводу податке о девизној штедњи грађана из става 1. овог члана, а са стањем на дан 31.03.1992. године, прерачунатим у ДЕМ и умањеним за исплате извршене до 31.12.1997. године на електронском медију, најкасније до 28.04.1998. године.

Из цитираних одредаба Упутства произлази да је трансфер девизних средстава на јединствени рачун ББ код Агенције за приватизацију могао бити извршен само на основу података банке или пословне јединице банке са седиштем на територији ФБиХ код које је имао девизну штедњу, а што је у конкретном случају Комерцијална банка д.д. Тузла. Такав трансфер није ни могао бити извршен на основу података банке или пословне јединице банке са седиштем ван територије ФБиХ, дакле ни од стране ЈИК банке а.д. Београд. Преносом девизних средстава правног претходника подносиоца ББ, на рачун Комерцијалне банке д.д. Тузла са седиштем у ФБиХ, без обзира на који начин је ББ код Агенције за приватизацију ФБиХ на основу Закона и Упутства које је ФБиХ донела, спорни девизни износ је престао да буде дуг ЈИК банке а.д. Београд, а последично је престала и обавеза Републике Србије да тај дуг регулише у складу са својим законом. Из ст. 146. и 147. пресуде Алишић и др. произлази да Србија треба да предузме све потребне мере како би омогућила да свим лицима буде исплаћена њихова стара девизна штедња под истим условима под којима је она исплаћена држављанима Србије који су такву штедњу имали у домаћим филијалама банака са седиштем у Србији, што значи да Република Србија има обавезе према девизним штедишама чија девизна средства нису пребачена из старих девизних депозита на друга лица или су конвертована у друга права. На тај начин искључене су штедише чија су девизна средства пребачена на приватизационе рачуне, као што је случај са подносиоцем захтева, односно њеним правним претходником.

Врховни касациони суд истиче да је правни претходник подносиоца захтева имао могућност да у периоду прописаном чланом 18. Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације ФБиХ, своја потраживања по основу старе девизне штедње са Јединственог рачуна искористи за намене наведене у члану 15.

тог закона. Осталац ББ је ту могућност искористио јер је износ од 10.080,00 КМ из основа старе девизне штедње потрошио за откуп стана 12.05.2000. године.

У конкретном случају, без значаја за одлучивање је указивање подносиоца захтева да се Законом о измирењу обавеза по основу старе девизне штедње („Сл. гласник БиХ“, број 28/06), искључује одговорност БиХ и ФБиХ за штедне улоге у ЈИК банци а.д. Београд и њеним филијалама на територији БиХ, те да је подносилац доставио потврду надлежног органа да има девизну штедњу положену у Филијали ЈИК банке у Тузли. Ово стога што у моменту подношења пријаве и доношења побијане пресуде, због извршеног преноса старе девизне штедње правног претходника подносиоца захтева на рачун Комерцијалне банке д.д. Тузла, а затим на његов јединствени рачун, дужничко-поверилачки однос између правног претходника подносиоца захтева као штедише и ЈИК банке а.д. Београд више није постојао. Тиме је искључена обавеза Републике Србије да подносиоцу исплати стару девизну штедњу.

По налажењу Врховног касационог суда, неосновани су наводи захтева да је побијана пресуда донета погрешном применом материјалног права, као и остали наводи који су већ истицани у тужби и који су били предмет правилне оцјене од стране Управног суда.

С обзиром на све изложено, Врховни касациони суд је, на основу одредбе члана 55. став 1. Закона о управним споровима, одлучио као у ставу првом диспозитива ове пресуде.

Како је захтев за преиспитивање судске одлуке одбијен, Врховни касациони суд је, на основу одредбе члана 74. Закона о управним споровима сходном применом одредбе члана 165. став 1. у вези члана 153. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11... 87/18) одлучио као у другом ставу диспозитива пресуде.

ПРЕСУЂЕНО У ВРХОВНОМ КАСАЦИОНОМ СУДУ
дана 24.12.2021. године, Узп 340/2021

Записничар,
Љиљана Петровић,с.р.

Председник већа – судија,
Катарина Манојловић Андрић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић